

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2016. gada 7. jūnijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa — Direktīva 2008/115/EK — Kopīgi standarti un procedūras attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi — Apcietinājums — Valsts tiesiskais regulējums, kurā nelikumīgas ieceļošanas gadījumā ir paredzēts brīvības atņemšanas sods — “Tranzīta” situācija — Daudzpusēja atpakaļuzņemšanas vienošanās

Lieta C-47/15

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kuru *Cour de cassation* (Francija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2015. gada 28. janvārī un kas Tiesā reģistrēts 2015. gada 6. februārī, tiesvedībā

Sélina Affum

pret

Préfet du Pas-de-Calais ,

Procureur général de la cour d'appel de Douai .

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks A. Ticano [*A. Tizzano*], palātu priekšsēdētāji M. Ilešičs [*M. Ilešič*] (referents), L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] un K. Likurģs [*C. Lycourģos*], tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], E. Juhāss [*E. Juhász*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], E. Levits, M. Bergere [*M. Berger*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], M. Vilars [*M. Vilaras*] un J. Regans [*E. Regan*],

ģenerālvokāts M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs V. Turē [*V. Tournès*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 10. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *S. Affum* vārdā – *P. Spinosi, avocat*,
- Francijas valdības vārdā – *D. Colas* un *F.-X. Bréchet*, pārstāvji,
- Čehijas Republikas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – franču.

- Grieķijas valdības vārdā – *M. Michelogiannaki*, pārstāve,
 - Ungārijas valdības vārdā – *M. Tátrai*, kā arī *G. Koós* un *M. Fehér*, pārstāvji,
 - Šveices valdības vārdā – *C. Bichet*, pārstāve,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *M. Condou-Durande*, pārstāve,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2016. gada 2. februāra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvu 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV 2008, L 348, 98. lpp.).
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Sélina Affum*, no vienas puses, un *préfet du Pas-de-Calais* [Padekalē prefektu] (Francija), kā arī *procureur général de la cour d'appel de Douai* [Duē apelācijas tiesas ģenerālprokuroru] (Francija), no otras puses, par *S. Affum* nelikumīgu ieceļošanu Francijas teritorijā un par viņas administratīvās turēšanas apsardzībā pagarināšanu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2008/115

- 3 Direktīvas 2008/115 preambulas 2., 4., 5., 10., 17. un 26. apsvērumā ir noteikts:

“(2) Briseles Eiropadome 2004. gada 4. un 5. novembrī aicināja izstrādāt ar kopīgiem standartiem pamatotu efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, lai personas atgriešana notiktu humānā veidā un pilnībā ievērojot viņu cilvēktiesības un cieņas neaizskaramību.

[..]

(4) Ir jānosaka skaidri, pārskatāmi un taisnīgi noteikumi, kas paredzēti efektīvai atgriešanas politikai kā labi pārvaldītas migrācijas politikas būtiskam elementam.

(5) Ar šo direktīvu būtu jāievieš horizontāls noteikumu kopums, ko piemēro visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem dalībvalstī.

[..]

(10) Piespiedu izraidīšanas vietā priekšroka dodama brīvprātīgas atgriešanās iespējai, un būtu jāpiešķir laiks brīvprātīgai izceļošanai, ja nav pamata uzskatīt, ka tas varētu negatīvi ietekmēt atpakaļnosūtīšanas procedūras mērķi. [..]

[..]

(17) [..] Neskarot sākotnēju aizturēšanu, ko veic tiesībaizsardzības iestādes un ko reglamentē valsts tiesību akti, turēšana apsardzībā parasti būtu īstenojama šim nolūkam īpaši paredzētās telpās.

[..]

(26) Ciktāl tā attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas nosacījumiem atbilstīgi Šengenas Robežu kodeksam, šī direktīva papildina Šengenas *acquis*, kurā [Lielbritānijas un Ziemeļīrijas] Apvienotā Karaliste nav iesaistīta [..]; turklāt [..] Apvienotā Karaliste nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā, un šī direktīva kopumā nav tai saistoša un nav jāpiemēro.”

4 Direktīvas 2008/115 1. pantā “Priekšmets” ir paredzēts:

“Šajā direktīvā ir noteikti kopēji standarti un procedūras, kas dalībvalstīs ir jāpiemēro attiecībā uz nelikumīgi uzturošos trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, ievērojot pamattiesības kā galvenos Kopienas tiesību, kā arī starptautisko tiesību principus, tostarp pienākumu nodrošināt bēgļu aizsardzību un cilvēktiesības.”

5 Šīs direktīvas 2. pantā “Darbības joma” ir noteikts:

“1. Šī direktīva attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā.

2. Dalībvalstīs var pieņemt lēmumu nepiemērot šo direktīvu attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem:

a) uz kuriem attiecas ieceļošanas atteikums saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksa 13. pantu vai kurus kompetentās iestādes ir aizturējušas vai notvērušas saistībā ar nelikumīgu dalībvalsts ārējās (zemes, jūras vai gaisa) robežas šķērsošanu un kuri vēlāk nav ieguvuši atļauju vai tiesības palikt attiecīgajā dalībvalstī;

b) kuri saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir pakļauti atpakaļnosūtīšanas procedūrai krimināltiesisku sankciju dēļ vai to rezultātā vai kuriem piemēro izdošanas procedūras.

[..]”

6 Minētās direktīvas 3. pantā “Definīcijas” ir noteikts:

“Šajā direktīvā piemēro turpmāk minētās definīcijas:

[..]

2) “nelikumīga uzturēšanās” ir tāda trešās valsts valstspiederīgā atrašanās dalībvalsts teritorijā, kurš neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas nosacījumiem, kas noteikti Šengenas Robežu kodeksa 5. pantā, vai arī citiem ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem šajā dalībvalstī;

3) “atgriešana” ir, attiecīgai personai brīvprātīgi ievērojot atgriešanās pienākumu vai piespiedu kārtā, došanās atpakaļ uz:

— personas izcelsmes valsti vai

- tranzīta valsti saskaņā ar Kopienas vai divpusējiem atpakaļuzņemšanas nolīgumiem vai citiem režīmiem, vai
- citu trešo valsti, kurā attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais brīvprātīgi nolemj atgriezties un kurā viņu uzņems;

4) “atgriešanas lēmums” ir administratīvs vai tiesas lēmums vai akts, kurā norādīts vai konstatēts, ka trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās ir nelikumīga, un noteikts vai konstatēts atgriešanās pienākums;

5) “izraidīšana” ir atgriešanās pienākuma izpilde piespiedu kārtā, proti, fiziska izvešana no dalībvalsts;

[..].”

7 Šīs paša direktīvas 4. panta “Labvēlīgāki nosacījumi” 4. punktā ir noteikts:

“Attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem saskaņā 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu neattiecas šī direktīva, dalībvalstis:

a) nodrošina, ka to attieksme un aizsardzība nav mazāk labvēlīga par 8. panta 4. un 5. punktā (kopīgu noteikumu izmantošanas ierobežojumi) noteikto, 9. panta 2. punkta a) apakšpunktā (izraidīšanas atlikšana) noteikto, 14. panta 1. punkta b) un d) apakšpunktā (neatliekamā medicīniskā aprūpe un mazāk aizsargātu personu īpašo vajadzību ievērošana) noteikto, kā arī 16. un 17. pantā (turēšanas apsardzībā apstākļi) noteikto, un

b) ievēro neizdošanas principu.”

8 Direktīvas 2008/115 6. pantā “Atgriešanas lēmums” ir noteikts:

“1. Neskarot šā panta 2. līdz 5. punktā minētos izņēmumus, dalībvalstis pieņem atgriešanas lēmumu par ikvienu trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā.

[..]

3. Dalībvalstis var atturēties pieņemt atgriešanas lēmumu par trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas tās teritorijā, ja attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo uzņem atpakaļ cita dalībvalsts, ievērojot divpusējus nolīgumus vai vienošanās, kas ir spēkā dienā, kad stājas spēkā šī direktīva. Šajā gadījumā dalībvalsts, kura ir uzņēmusi atpakaļ attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo, piemēro 1. punktu.

[..]”

9 Šīs direktīvas 7. panta “Brīvprātīga izceļošana” 1. panta pirmajā daļā ir noteikts:

“Atgriešanas lēmumā brīvprātīgai izceļošanai nosaka pienācīgu laika posmu no septiņām dienām līdz trīsdesmit dienām, neskarot 2. un 4. punktā minētos izņēmumus. [..]”

10 Minētās direktīvas 8. pantā “Atgriešana” ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu atgriešanas lēmumu, ja saskaņā ar 7. panta 4. punktu nav noteikts laika posms brīvprātīgai izceļošanai vai ja atgriešanās pienākums nav izpildīts laika posmā, kas saskaņā ar 7. pantu noteikts brīvprātīgai izceļošanai.

[..]

4. Ja dalībvalstis kā pēdējo iespēju izmanto piespiedu līdzekļus, lai veiktu tāda trešās valsts valstspiederīgā izraidīšanu, kas pretojas izraidīšanai, minētie līdzekļi ir samērīgi un nepārsniedz saprātīgi vajadzīgu spēku. Tos piemēro, kā tas noteikts valsts tiesību aktos saskaņā ar pamattiesībām un pienācīgi ievērojot attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā cieņas neaizskaramību un veselības stāvokli.

5. Īstenojot izraidīšanu pa gaisa ceļu, dalībvalstis ievēro kopīgās pamatnostādnes par drošības noteikumiem [..].

[..]”

- 11 Direktīvas 2008/115 9. panta “Izraidīšanas atlikšana” 2. punkta a) apakšpunktā ir norādīts:

“Dalībvalstis var atlikt izraidīšanas izpildi uz atbilstošu laika posmu, ņemot vērā konkrēta gadījuma īpašos apstākļus. Dalībvalstis jo īpaši ņem vērā:

a) trešās valsts valstspiederīgā fizisko stāvokli vai garīgās spējas.”

- 12 Šīs direktīvas 2008/115 11. panta “Ieceļošanas aizliegums” 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Atgriešanas lēmumiem pievieno ieceļošanas aizliegumu:

a) ja nav noteikts brīvprātīgas izceļošanas laika posms vai

b) ja nav ievērota atgriešanās pienākuma izpilde.

Citos gadījumos atgriešanas lēmumu var papildināt ar ieceļošanas aizliegumu.

2. Ieceļošanas aizlieguma ilgumu nosaka, pienācīgi ņemot vērā katra konkrēta gadījuma visus attiecīgos apstākļus, un tas principā nepārsniedz 5 gadus. [..]”

- 13 Minētās direktīvas 14. panta “Garantijas pirms atgriešanas” 1. punktā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis, izņemot 16. un 17. pantā minēto situāciju, nodrošina, ka attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem laika posmā, kas saskaņā ar 7. pantu noteikts brīvprātīgai izceļošanai, un laika posmā, uz kādu izraidīšana atlikta saskaņā ar 9. pantu, pēc iespējas ņem vērā šādus principus:

[..]

b) nodrošina neatliekamo veselības aprūpi un slimību primāro ārstēšanu;

[..]

d) ņem vērā mazāk aizsargātu personu īpašās vajadzības.”

- 14 Direktīvas 2008/115 15. pantā “Turēšana apsardzībā” ir noteikts:

“Ja vien konkrētajā gadījumā nav iespējams efektīvi piemērot citus pietiekamus, bet vājākus piespiedu līdzekļus, dalībvalstis var aizturēt un turēt apsardzībā tikai to trešās valsts valstspiederīgo, kam paredzēts piemērot atgriešanas procedūras, lai sagatavotos atgriešanai un/vai veiktu izraidīšanas procesu, jo īpaši tad, ja:

a) pastāv bēgšanas iespējamība vai

b) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais izvairās no atgriešanas vai izraidīšanas procesa vai traucē tā sagatavošanu.

Ikvienu turēšanu apsardzībā ir iespējami īsa un tā turpinās tikai tik ilgi, kamēr veic izraidīšanas pasākumus, un to izpilda ar pienācīgu rūpību.

[..]

4. Ja izrādās, ka tiesisku vai citu apsvērumu dēļ izraidīšanai vairs nav pamatota iemesla, vai ja 1. punktā noteiktie apstākļi vairs nepastāv, turēšanu apsardzībā vairs neuzskata par pamatotu un attiecīgo personu nekavējoties atbrīvo.

5. Turēšana apsardzībā ir spēkā tik ilgi, kamēr saglabājas 1. punktā noteiktie apstākļi un kamēr tā ir nepieciešama, lai nodrošinātu sekmīgu izraidīšanu. Katra dalībvalsts nosaka ierobežotu turēšanas apsardzībā laikposmu, kas nedrīkst pārsniegt sešus mēnešus.

6. Dalībvalstis nedrīkst pagarināt 5. punktā minēto termiņu, izņemot pagarinājumu uz ierobežotu laikposmu, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem nepārsniedz papildu divpadsmit mēnešus gadījumos, ja neatkarīgi no to pamatotiem centieniem izraidīšanas procedūra varētu ieilgt šādu iemeslu dēļ:

a) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais atsakās sadarboties vai

b) kavējas vajadzīgo dokumentu saņemšana no trešām valstīm.”

15 Šīs direktīvas 16. panta “Turēšanas apsardzībā apstākļi” 1. punktā ir noteikts:

“Turēšanu apsardzībā parasti īsteno īpašās aizturēšanas telpās. Ja dalībvalsts nespēj nodrošināt uzturēšanos īpašās aizturēšanas telpās un ir spiesta izmantot cietuma telpas, aizturētos trešo valstu valstspiederīgos nošķir no parastiem ieslodzītiem.”

16 Minētās direktīvas 17. pantā ir paredzēti īpaši apstākļi nepilngadīgo un ģimeņu turēšanai apsardzībā.

17 Saskaņā ar Direktīvas 2008/115 20. pantu dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai līdz 2010. gada 24. decembrim izpildītu šīs direktīvas prasības.

KĪŠN un Šengenas Robežu kodekss

18 Konvencija, ar ko īsteno 1985. gada 14. jūnija Šengenas Nolīgumu starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām, kas parakstīta Šengēnā (Luksemburga) 1990. gada 19. jūnijā (OV 2000, L 239, 19. lpp.; turpmāk tekstā – “KĪŠN”), ir Šengenas *acquis* sastāvdaļa.

19 KĪŠN II sadaļas 4. nodaļas “Ārvalstnieku pārvietošanās nosacījumi” 19. panta 1. un 2. punktā, 20. panta 1. punktā un 21. panta 1. un 2. punktā ir noteikti nosacījumi, ar kuriem ārvalstnieki, kuriem attiecīgi ir vienota vīza vai vīza, ko izsniegusi kāda no līgumslēdzējām pusēm, ārvalstnieki, uz kuriem neattiecas vīzas prasība, kā arī ārvalstnieki, kuriem ir uzturēšanās atļauja vai pagaidu uzturēšanās atļauja, ko izsniegusi kāda no līgumslēdzējām pusēm, var brīvi pārvietoties līgumslēdzēju pušu teritorijā. Šie noteikumi tostarp attiecas uz atsevišķiem ieceļošanas šajā teritorijā nosacījumiem, kas noteikti KĪŠN 5. panta 1. punktā.

- 20 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 15. marta Regulu (EK) Nr. 562/2006, ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2006, L 105, 1. lpp.), Šengenas *acquis* ticis kodificēts un attīstīts.
- 21 Atbilstoši Šengenas Robežu kodeksa preambulas 27. apsvērumam tas “attīsta Šengenas *acquis* noteikumus, ko nepiemēro Apvienotajā Karalistē [..]. Tāpēc Apvienotā Karaliste nepiedalās šīs regulas pieņemšanā, un šī regula tai neuzliek saistības un nav jāpiemēro.”
- 22 Saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksa 1. pantu tajā “paredz, ka neveic to personu robežkontroli, kuras šķērso iekšējās robežas starp Eiropas Savienības dalībvalstīm”, un tajā ir “ietverti noteikumi par to personu robežkontroli, kuras šķērso Eiropas Savienības dalībvalstu ārējās robežas”.
- 23 Šengenas Robežu kodeksa 2. panta 1. un 2. punktā ir ietvertas šādas definīcijas:
- “1. “iekšējās robežas” ir
- dalībvalstu kopīgas sauszemes robežas, tostarp upju un ezeru robežas,
 - iekšējiem reisiem paredzētas dalībvalstu lidostas,
 - dalībvalstu jūras, upju un ezeru ostas, ko izmanto regulārai prāmju satiksmei;
- 2) “ārējās robežas” ir dalībvalstu sauszemes, arī upju un ezeru robežas, jūras robežas un lidostas, upju ostas, jūras ostas un ezeru ostas, ar nosacījumu, ka tās nav iekšējās robežas.”
- 24 Šengenas Robežu kodeksa II sadaļas I nodaļas “Ārējo robežu šķērsošana un ieceļošanas nosacījumi” 4. pantā “Ārējo robežu šķērsošana” ir noteikts:
- “1. Ārējās robežas var šķērsot tikai robežšķērsošanas vietās un noteiktā darbalaikā. Robežšķērsošanas vietās, kas nav atvērtas visu diennakti, darbalaiks ir skaidri norādīts.
- [..]
3. Neskarot 2. punktā paredzētos izņēmumus vai dalībvalstu starptautiskas aizsardzības saistības, dalībvalstis saskaņā ar saviem tiesību aktiem ievieš sodus par ārējo robežu neatļautu šķērsošanu ārpus paredzētām robežšķērsošanas vietām vai pēc to darbalaika beigām. Sodi ir efektīvi, samērīgi un preventīvi.”
- 25 Šis Šengenas Robežu kodeksa nodaļas 5. pantā “Trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas nosacījumi” ir paredzēts:
- “1. Attiecībā uz uzturēšanos, kas nav ilgāka par trim mēnešiem sešu mēnešu laikā, uz trešo valstu valstspiederīgajiem attiecas šādi ieceļošanas noteikumi:
- viņiem ir derīgs ceļošanas dokuments vai dokumenti, kas dod tiesības šķērsot robežu;
 - viņiem ir derīga vīza, ja tā vajadzīga [..], izņemot gadījumus, ja viņiem ir derīga uzturēšanas atļauja;
 - viņi pamato iecerētās uzturēšanās mērķi un apstākļus, viņiem ir pietiekami iztikas līdzekļi gan iecerētās uzturēšanas laikam, gan lai atgrieztos izcelsmes valstī vai tranzītā dotos uz trešo valsti, kurā viņus noteikti uzņems; vai arī viņiem ir iespēja likumīgi iegūt iztikas līdzekļus;
 - viņi nav personas, par ko [Šengenas Informācijas sistēmā (SIS)] izdots brīdinājums, lai atteiktu ieceļošanu;
 - viņus neuzskata par apdraudējumu kādas dalībvalsts politikai, iekšējai drošībai, sabiedrības veselībai vai starptautiskām attiecībām [..]

[..]

4. Atkāpjoties no 1. punkta,

a) trešo valstu valstspiederīgajiem, kas neatbilst visiem 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem, bet kam ir kādas dalībvalsts izdota uzturēšanās atļauja vai atkārtotas ieceļošanas vīza, vai, ja tas paredzēts attiecīgas valsts tiesību aktos, abi šie dokumenti, ir atļauts tranzītā ieceļot citu dalībvalstu teritorijās, lai varētu nonākt dalībvalstī, kas izsniegusi uzturēšanās atļauju vai atkārtotas ieceļošanas vīzu [..];

[..]

c) dalībvalstis humānu apsvērumu, valsts interešu vai starptautisku saistību dēļ var atļaut savā teritorijā ieceļot trešo valstu valstspiederīgajiem, kas neatbilst vienam vai vairākiem 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem. [..]”

26 Šengenas Robežu kodeksa II sadaļas II nodaļas “Ārējo robežu kontrole un ieceļošanas atteikums” 7. pantā “Personu robežpārbaudes” ir noteikts:

“1. Robežsargi pie ārējām robežām pārbauda pārvietošanos pār robežu. Pārbaudes veic saskaņā ar šo nodaļu.

[..]

3. Trešo valstu valstspiederīgos ieceļojot un izceļojot pārbauda pilnībā.

[..]”

27 Šis Šengenas Robežu kodeksa nodaļas 13. panta “Ieceļošanas atteikums” 1. punktā ir paredzēts:

“Trešās valsts valstspiederīgajiem, kas neatbilst 5. panta 1. punktā izklāstītiem ieceļošanas nosacījumiem, un nepieder pie to personu kategorijas, uz ko attiecas 5. panta 4. punkts, atsaka ieceļošanu dalībvalstu teritorijās. Tas neskar īpašos noteikumus par patvēruma tiesībām un starptautisku aizsardzību vai ilgtermiņa vīzām.”

28 Saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksa 20. pantu, kas ietverts šī kodeksa III sadaļas I nodaļā “Robežkontroles atcelšana pie iekšējām robežām”, iekšējās robežas var šķērsot jebkurā vietā un personām – neatkarīgi no viņu valstspiederības – nepiemēro robežpārbaudes.

29 Saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksa 39. panta 1. punktu, kas ir daļa no šī kodeksa IV sadaļas “Nobeiguma noteikumi”, KĪŠN 2.–8. pants ir atcelts no 2006. gada 13. oktobra. Konkrēti, ieceļošanas nosacījumi, kas iepriekš bija ietverti KĪŠN 5. panta 1. punktā, tādējādi tika aizstāti ar tiem, kas noteikti minētā kodeksa 5. pantā.

30 Pēc pamatlietas faktisko apstākļu rašanās Šengenas Robežu kodekss ir ticis grozīts ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regulu (ES) Nr. 610/2013 (OV 2013, L 182, 1. lpp.).

- 31 Šengenas Robežu kodeksa II sadaļas II nodaļas “Ārējo robežu kontrole un ieceļošanas atteikums” 12. panta “Robežuzraudzība” 1. punktā, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Regulu Nr. 610/2013, ir noteikts:

“Robežuzraudzības galvenais mērķis ir nepieļaut neatļautu robežas šķērsošanu, apkarot pārrobežu noziedzību un veikt pasākumus pret personām, kas robežu šķērsojušas nelikumīgi. Persona, kura ir nelegāli šķērsojusi robežu un kurai nav tiesību uzturēties attiecīgās dalībvalsts teritorijā, tiek aizturēta un attiecībā uz šo personu tiek sāktas procedūras saskaņā ar Direktīvu 2008/115/EK.”

Francijas tiesības

“Ceseda”

- 32 Ārvalstnieku ieceļošanas un uzturēšanās un patvēruma tiesību kodeksa [*code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile*; turpmāk tekstā – “Ceseda”] redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2012. gada 31. decembra Likumu Nr. 2012-1560 par aizturēšanu, lai pārbaudītu uzturēšanās tiesības, un grozījumiem palīdzības saistībā ar nelikumīgu uzturēšanos pārkāpumā, izslēdzot no tā humānu un nesavtīgu rīcību [*loi n° 2012-1560, du 31 décembre 2012, relative à la retenue pour vérification du droit au séjour et modifiant le délit d'aide au séjour irrégulier pour en exclure les actions humanitaires et désintéressées*] (2013. gada 1. janvāra *JORF*, 48. lpp.; turpmāk tekstā – “2012. gada 31. decembra likums”), L. 621-2. pantā ir noteikts:

“Ārvalstnieku, kas nav Eiropas Savienības dalībvalsts valstspiederīgais, soda ar brīvības atņemšanu uz vienu gadu un naudas sodu EUR 3750 apmērā:

- 1° ja viņš ir iekļuvis kontinentālajā teritorijā, neizpildot [Šengenas Robežu kodeksa] 5. panta 1. punkta a), b) vai c) apakšpunktā minētās prasības un netiekot uzņemts Francijas teritorijā atbilstoši šī paša kodeksa 5. panta 4. punkta a) un c) apakšpunktam; tāpat tas ir, ja uz šo ārvalstnieku attiecas paziņojums par neuzņemšanu, piemērojot izpildāmu lēmumu, ko pieņēmusi cita [KĪŠN] līgumslēdzēja valsts;
- 2° vai ja, ierodoties tieši no [KĪŠN] līgumslēdzējas valsts teritorijas, viņš ir iekļuvis kontinentālajā teritorijā, neizpildot tā 19. panta 1. vai 2. punkta, 20. panta 1. punkta un 21. panta 1. vai 2. punkta prasības, izņemot nosacījumus, kas minēti [Šengenas Robežu kodeksa] 5. panta 1. punkta e) un d) apakšpunktā, ja paziņojums par neuzņemšanu neizriet no citas [KĪŠN] līgumslēdzējas valsts pieņemta izpildāma lēmuma;

[..]

Šī panta piemērošanai tiesvedību var uzsākt tikai tad, kad fakti ir konstatēti Kriminālprocesa kodeksa [*code de procédure pénale*] 53. pantā paredzētajos apstākļos.”

Kriminālprocesa kodekss

- 33 Kriminālprocesa kodeksa, redakcijā, kas bija spēkā dienā, kad radās pamatlietas faktiskie apstākļi, 53. pantā ir noteikts:

“Kā tikko izdarītu noziegumu vai noziedzīgu nodarījumu kvalificē noziegumu vai noziedzīgu nodarījumu, kas tiek izdarīts šobrīd vai kas tikko kā izdarīts. Tikko izdarīts noziegums vai noziedzīgs nodarījums ir arī tad, ja no rīcības ļoti īsā laikā pret aizdomās turēto personu tiek vērsta sabiedrības apsūdzība vai tiek atklāts, ka tās rīcībā ir priekšmeti vai pie tās atrodamas pēdas vai norādes, kas liek domāt, ka tā ir piedalījusies noziegumā vai noziedzīgā nodarījumā.

Ja tiek konstatēts tikko izdarīts noziegums vai noziedzīgs nodarījums, šajā nodaļā paredzētajos apstākļos Republikas prokurora uzraudzībā veikta izmeklēšana var pastāvīgi turpināties astoņas dienas.

[..]”

34 Kriminālprocesa kodeksa 62-2. pantā ir noteikts:

“Apcietinājums ir piespiedu pasākums, ko nolemj piemērot kriminālpolicijas ierēdnis tiesu iestādes uzraudzībā un ar kura palīdzību persona, attiecībā uz kuru pastāv viens vai vairāki ticami iemesli domāt, ka tā ir izdarījusi vai mēģinājusi izdarīt noziegumu vai noziedzīgu nodarījumu, par kura izdarīšanu ir paredzēta brīvības atņemšana, tiek turēta izmeklētāju rīcībā.

[..]”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

35 2013. gada 22. martā Francijas policijas pārstāvji Kokelā [*Coquelles*] (Francija), kas ir iebraukšanas punkts Lamanša tunelī, veica *S. Affum*, Ganas pilsones, kas atradās autobusā maršrutā no Gentes (Beļģija) uz Londonu (Apvienotā Karaliste), personas pārbaudi.

36 Pēc tam, kad viņa bija uzrādījusi Beļģijas pasi, kurā bija trešās personas fotoattēls un uzvārds, un tā kā viņas rīcībā nebija nekādu citu personu apliecināšanu vai ceļošanas dokumentu uz viņas vārda, viņa tika apcietināta par nelikumīgu ieceļošanu Francijas teritorijā, pamatojoties uz *Ceseda* L. 621-2. panta 2.º punktu, kas ticis grozīts ar 2012. gada 31. decembra likumu.

37 Ar 2013. gada 23. marta rīkojumu Padekalē prefekts, kurš izskatīja administratīvo lietu par *S. Affum* iespējamo izraidīšanu no Francijas teritorijas, pamatojoties uz 1964. gada 16. aprīlī Parīzē parakstīto Nolikumu starp Francijas Republikas valdību, no vienas puses, un Beļģijas Karalistes, Luksemburgas Lielhercogistes un Nīderlandes Karalistes valdībām, no otras puses, attiecībā uz personu, kas atrodas uz Francijas un Beniluksa valstu teritoriju kopīgajām robežām, uzņemšanu, nolēma *S. Affum* nodot Beļģijas iestādēm tās atpakaļuzņemšanas nolūkā.

38 Ar minēto rīkojumu Padekalē prefekts noteica *S. Affum* administratīvo turēšanu apsardzībā Ieslodzījuma vietu pārvaldei nepiederošās telpās uz piecām dienām, sākot no viņas apcietinājuma beigām līdz viņas izraidīšanai.

39 2013. gada 27. martā Padekalē prefekts lūdza *tribunal de grande instance de Lille* [Lilles apgabaltiesas] (Francija) ieslodzījuma un atbrīvošanas maģistrātu pagarināt šo turēšanu apsardzībā līdz brīdim, kad tiks saņemta Beļģijas iestāžu atbilde uz viņa lūgumu par atpakaļuzņemšanu.

40 *S. Affum* savai aizstāvībai apgalvoja, ka Padekalē prefekta pieprasījums ir jānoraida, jo viņas apcietinājums ir bijis nelikumīgs, ņemot vērā tostarp 2011. gada 6. decembra spriedumu *Achughbadian* (C-329/11, EU:C:2011:807), un saskaņā ar valsts tiesībām šāds pārkāpums padarot par spēkā neesošu visu procedūru, un tā rezultātā tiek atteikts turēšanas apsardzībā pagarinājums un attiecīgā persona tiek atbrīvota.

41 *Tribunal de grande instance de Lille* ieslodzījuma un atbrīvošanas maģistrāts ar 2013. gada 28. marta rīkojumu tomēr atzina, ka pret *S. Affum* piemērotais apcietinājums ir bijis likumīgs un ka viņas administratīvā turēšana apsardzībā tātad ir notikusi likumīgas procedūras rezultātā. Līdz ar to *tribunal de grande instance de Lille* ieslodzījuma un atbrīvošanas maģistrāts apmierināja Padekalē prefekta lūgumu un izdeva rīkojumu par *S. Affum* administratīvās turēšanas apsardzībā pagarināšanu uz maksimālo laikposmu līdz 20 dienām, sākot ar to pašu dienu.

- 42 Šis rīkojums, ko *S. Affum* pārsūdzēja apelācijas kārtībā, tika apstiprināts ar *cour d'appel de Douai* [Duē Apelācijas tiesas] pirmā priekšsēdētāja 2013. gada 29. marta rīkojumu.
- 43 Pēc *S. Affum* kasācijas sūdzības par šo pēdējo rīkojumu saņemšanas *Cour de cassation* [Kasācijas tiesa] (Francija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas 2008/115 3. panta 2. punkts ir interpretējams tādējādi, ka trešās valsts valstspiederīgais dalībvalstī uzturas nelikumīgi un tādēļ saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta 1. punktu viņam ir piemērojama šī direktīva, ja šis ārvalstnieks ir vienkāršā tranzīta situācijā kā pasažieris autobusā, kurš, iebraucot no citas Šengenas zonā ietilpstošas valsts, pārvietojas pa šīs dalībvalsts teritoriju un dodas uz citu dalībvalsti?
 - 2) Vai šīs direktīvas 6. panta 3. punkts ir interpretējams tādējādi, ka Direktīvai 2008/115 nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru trešās valsts valstspiederīgais par nelikumīgu ieceļošanu tiek sodīts ar brīvības atņemšanas sodu, ja attiecīgais ārvalstnieks var tikt uzņemts atpakaļ citā dalībvalstī, piemērojot ar pēdējo minēto pirms direktīvas spēkā stāšanās noslēgto nolīgumu vai vienošanos?
 - 3) Atkarībā no tā, kāda atbilde tiks sniegta uz iepriekšējo jautājumu, vai šī direktīva ir interpretējama tādējādi, ka tai ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru trešās valsts valstspiederīgais par nelikumīgu ieceļošanu tiek sodīts ar brīvības atņemšanas sodu atbilstoši tiem pašiem nosacījumiem, kādi ir paredzēti Tiesas 2011. gada 6. decembra spriedumā *Achughbavian* (C-329/11, EU:C:2011:807) par nelikumīgu uzturēšanos un kuri izriet gan no tā, ka ārvalstniekam iepriekš nav piemēroti Direktīvas 2008/115 8. pantā paredzētie piespiedu līdzekļi, gan arī no viņa turēšanas apsardzībā ilguma?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 44 Ievadā ir jānorāda, ka pamatlieta attiecas uz tādas trešās valsts valstspiederīgās personas situāciju, kura ir nelikumīgi ieceļojusi tādas dalībvalsts teritorijā, kas ietilpst Šengenas zonā, šķērsojot šai valstij un citai dalībvalstij, kas arī ietilpst Šengenas zonā, kopīgu robežu, un kura ir tikusi notverta brīdī, kad centās nonākt trešās dalībvalsts teritorijā, kura neietilpst minētajā zonā.

Par pirmo jautājumu

- 45 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2008/115 2. panta 1. punkts un 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka trešās valsts valstspiederīgais dalībvalstī uzturas nelikumīgi un tādēļ viņam ir piemērojama šī direktīva, ja viņš, neizpildot iebraukšanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās prasības, šīs dalībvalsts teritorijā ir vienkāršā tranzīta situācijā kā pasažieris autobusā, kurš brauc no citas Šengenas zonā ietilpstošas dalībvalsts uz trešo dalībvalsti, kas neietilpst minētajā zonā.
- 46 Visas ieinteresētās personas, kas ir iesniegušas apsvērumus tiesvedībā Tiesā, ir vienprātis, ka trešās valsts valstspiederīgais nav izslēgts no Direktīvas 2008/115 piemērošanas jomas tādēļ vien, ka viņš ir “vienīgi tranzīta” situācijā un attiecīgi šīs dalībvalsts teritorijā ir tikai pagaidu kārtā vai pārejoši.
- 47 Šajā ziņā ir jānorāda, ka, runājot par Direktīvas 2008/115 piemērošanas jomu, tās 2. panta 1. punktā ir noteikts, ka šī direktīva attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā. Šīs direktīvas 3. panta 2. punktā “nelikumīgas uzturēšanās” jēdziens ir definēts kā “tāda trešās valsts valstspiederīgā atrašanās dalībvalsts teritorijā, kurš neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas nosacījumiem, kas noteikti Šengenas Robežu kodeksa 5. pantā, vai arī citiem ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem šajā dalībvalstī”.

- 48 No šīs definīcijas izriet, ka jebkurš trešās valsts valstspiederīgais, kurš atrodas dalībvalsts teritorijā, neizpildot iebraukšanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās prasības, tādēļ vien “nelikumīgi uzturas” tajā, un uzturēšanās faktam nav piemērojams minimālā laika vai palikšanas šajā teritorijā nodoma nosacījums. Turklāt tikai pagaidu vai tranzīta klātbūtne nav minēta kā viens no Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punktā uzskaitītajiem iemesliem, kādēļ dalībvalstis var izlemt nepiemērot šo direktīvu trešās valsts valstspiederīgajam, kurš nelikumīgi uzturas dalībvalstī.
- 49 Tā kā trešās valsts valstspiederīgais, kurš autobusā šķērso dalībvalsts teritoriju, neizpildot iecelšanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās prasības, tiešām atrodas šīs valsts teritorijā, viņš tātad tajā nelikumīgi uzturas Direktīvas 2008/115 3. panta 2. punkta izpratnē un attiecīgi ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā atbilstoši tās 2. pantam.
- 50 Tādējādi uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2008/115 2. panta 1. punkts un 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka trešās valsts valstspiederīgais dalībvalstī uzturas nelikumīgi un tādēļ viņam ir piemērojama šī direktīva, ja viņš, neizpildot iebraukšanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās prasības, šīs dalībvalsts teritorijā ir tranzītā kā pasažieris autobusā, kurš brauc no citas Šengenas zonā ietilpstošas dalībvalsts uz trešo dalībvalsti, kas neietilpst minētajā zonā.

Par otro un trešo jautājumu

- 51 Ar otro un trešo jautājumu, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva 2008/115 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj dalībvalsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru par nelikumīgu iecelšanu ar brīvības atņemšanas sodu tiek sodīts trešās valsts valstspiederīgais, kuram ar šo direktīvu ieviestā atgriešanas procedūra vēl nav tikusi piemērota, arī tad, ja šo valstspiederīgo var uzņemt atpakaļ cita dalībvalsts, piemērojot nolīgumu vai vienošanos minētās direktīvas 6. panta 3. punkta izpratnē. Šajā ziņā iesniedzējtiesa tostarp šaubās par 2011. gada 6. decembra sprieduma *Achughbaban* (C-329/11, EU:C:2011:807) nozīmi.
- 52 Šajā spriedumā Tiesa nosprieda, ka Direktīva 2008/115 nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā par nelikumīgu uzturēšanos ir paredzēti kriminālsodi, ciktāl tajā ir atļauta brīvības atņemšana tādām trešās valsts valstspiederīgajam, kam, kaut arī viņš nelikumīgi uzturas minētās dalībvalsts teritorijā un nav gatavs brīvprātīgi pamest šo teritoriju, nav tikuši piemēroti šīs direktīvas 8. pantā paredzētie piespiedu līdzekļi un attiecībā uz kuru – gadījumā, ja viņš tiek turēts apsardzībā, lai sagatavotu un īstenotu viņa izraidīšanu, – nav beidzies maksimālais šīs turēšanas apsardzībā termiņš (spriedums, 2011. gada 6. decembris, *Achughbaban*, C-329/11, EU:C:2011:807, 50. punkts).
- 53 Tomēr Tiesa precizēja, ka šī direktīva pieļauj turēšanu administratīvā apsardzībā, lai noskaidrotu, vai trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās ir likumīga vai nelikumīga. Šajā ziņā kompetentajām iestādēm ir jārikojas rūpīgi un nekavējoties jāieņem nostāja par to, vai attiecīgās personas uzturēšanās ir likumīga (šajā ziņā skat. spriedumu, 2011. gada 6. decembris, *Achughbaban*, C-329/11, EU:C:2011:807, 29.–31. punkts).
- 54 Tāpat Tiesa precizēja, ka minētā direktīva pieļauj arī tādu tiesisko regulējumu, kurā ir atļauta brīvības atņemšana tādām trešās valsts valstspiederīgajam, kam ir tikusi piemērota šajā pašā direktīvā paredzētā atgriešanas procedūra un kas nelikumīgi uzturas minētajā teritorijā, kaut arī nepastāv pamatots iemesls tam, lai viņš neatgrieztos (spriedums, 2011. gada 6. decembris, *Achughbaban*, C-329/11, EU:C:2011:807, 50. punkts).
- 55 Konkrēti, runājot par tādu valsts tiesisko regulējumu kā *Ceseda* L. 621-1. pants, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2012. gada 31. decembra likumu, par kuru bija minētais spriedums un kurā bija paredzēts brīvības atņemšanas sods trešās valsts valstspiederīgajam, kurš “iekļuvis vai uzturējies Francijas teritorijā bez [dokumentiem un vīzas, kas prasītas iecelšanai, un uzturēšanās vairāk nekā trīs mēnešus gadījumā – uzturēšanās atļaujas], vai kurš Francijā ir uzturējies ilgāk, nekā

atļauts vīzā”, Tiesa norādīja, ka tas var izraisīt brīvības atņemšanu, kaut gan, ievērojot Direktīvas 2008/115 6., 8., 15. un 16. pantā paredzētos kopīgos standartus un procedūras, šādam trešās valsts valstspiederīgajam ir jāpiemēro atgriešanas procedūra un, runājot par brīvības atņemšanu, viņam labākajā gadījumā var piemērot turēšanu apsardzībā (skat. spriedumu, 2011. gada 6. decembris, *Achughbaban*, C-329/11, EU:C:2011:807, 10., 11., 14. un 38. punkts).

- 56 Netiek apstrīdēts, ka pēc šā sprieduma pasludināšanas *Ceseda* tika grozīts ar 2012. gada 31. decembra likumu, ar kuru tostarp tika atcelts minētais nelikumīgas uzturēšanās pārkāpums, tomēr saglabājot nelikumīgas ieceļošanas pārkāpumu. Tā rezultātā *Ceseda* L. 621-1. pants, kura saturs ir atgādināts iepriekšējā punktā, tika atcelts un L. 621-2. pants tika pielāgots. Šādos apstākļos iesniedzējtiesa interesējas par to, vai ar Direktīvu 2008/115 ir saderīga tāda valsts tiesību norma kā *Ceseda* L. 621-2. pants ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2012. gada 31. decembra likumu, kurā par trešās valsts valstspiederīgā nelikumīgu ieceļošanu paredzēts brīvības atņemšanas sods.
- 57 *S. Affum*, Čehijas Republikas, Grieķijas, Ungārijas un Šveices valdības, kā arī Eiropas Komisija būtībā uzskata, ka Tiesas sniegtā interpretācija minētajā spriedumā ir piemērojama gadījumiem, uz kuriem attiecas minētā valsts tiesību norma, un ka turklāt trešās valsts valstspiederīgais joprojām ietilpst Direktīvas 2008/115 piemērošanas jomā, pat ja, piemērojot nolīgumu vai vienošanos 6. panta 3. punkta izpratnē, viņu ir uzņēmusi atpakaļ cita dalībvalsts, nevis tā, kurā viņš ir ticis aizturēts.
- 58 Turpretī Francijas valdība uzskata, ka no Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta un 6. panta 3. punkta, kā arī no Šengenas Robežu kodeksa 4. panta 3. punkta izriet, ka tāda valsts tiesību norma kā tā, par kuru ir runa pamatlietā, ir saderīga ar šo direktīvu.

Par nelikumīgu ieceļošanu, ņemot vērā Direktīvu 2008/115

- 59 Gan no jēdziena “nelikumīga uzturēšanās” definīcijas Direktīvas 2008/115 3. panta 2. punktā, kas atgādināta šā sprieduma 47. punktā, gan no šīs direktīvas preambulas 5. apsvēruma, saskaņā ar kuru šo direktīvu “piemēro visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem dalībvalstī”, izriet, ka trešās valsts valstspiederīgais, kurš, nelikumīgi ieceļojot dalībvalsts teritorijā, tajā uzturas, neizpildot ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumus, tādēļ tajā uzturas nelikumīgi.
- 60 Tādējādi ir jākonstatē, ka Direktīvas 2008/115 kontekstā jēdzieni “nelikumīga ieceļošana” un “nelikumīga uzturēšanās” ir cieši saistīti, jo šāda ieceļošana var būt viens no faktiskajiem apstākļiem, kura rezultātā trešās valsts valstspiederīgais var nelikumīgi uzturēties attiecīgās dalībvalsts teritorijā.
- 61 Tā kā trešās valsts valstspiederīgais, kas kā *S. Affum* ir nelikumīgi ieceļojis dalībvalsts teritorijā un kas tādēļ tiek uzskatīts par tādu, kurš tajā uzturas nelikumīgi, atbilstoši Direktīvas 2008/115 2. panta 1. punktam, ievērojot šā 2. panta 2. punktu, ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā, viņam ir piemērojami tajā paredzētie kopējie standarti un procedūras attiecībā uz viņa izraidīšanu, kamēr viņa uzturēšanās attiecīgajā gadījumā nav tikusi padarīta par likumīgu.
- 62 Atbilstoši šiem standartiem un procedūrām šādam trešās valsts valstspiederīgajam ir piemērojama atgriešanas procedūra, kuras norises posmu kārtībai ir jāatbilst to pasākumu gradācijai, kas ir jāveic, lai izpildītu atgriešanas lēmumu, un kas, runājot par brīvības atņemšanu, labākajā gadījumā ļauj piemērot turēšanu apsardzībā īpašās aizturēšanas telpās, kas tomēr ir stingri reglamentēta, piemērojot šīs direktīvas 15. un 16. pantu, lai nodrošinātu attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo pamattiesību ievērošanu (it īpaši skat. spriedumu, 2011. gada 28. aprīlis, *El Dridi*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 41. un 42. punkts).

- 63 Tādējādi to pašu iemeslu dēļ kā tie, ko Tiesa izklāstījusi 2011. gada 6. decembra spriedumā *Achughbalian* (C-329/11, EU:C:2011:807), dalībvalstis tikai nelikumīgas ieceļošanas dēļ, kas izraisa nelikumīgu uzturēšanos, nevar atļaut sodīt ar brīvības atņemšanu trešo valstu valstspiederīgos, attiecībā uz kuriem vēl nav pabeigta Direktīvā 2008/115 noteiktā atgriešanas procedūra, jo šādas brīvības atņemšanas dēļ šīs procedūras piemērošana var izrādīties neveiksmīga un atgriešana var tikt aizkavēta, tādējādi apdraudot šīs direktīvas lietderīgo iedarbību.
- 64 Šāda situācija tātad ir skaidri nošķirama no situācijas lietā, kurā ticis pasludināts 2015. gada 1. oktobra spriedums *Celaj* (C-290/14, EU:C:2015:640), kurā trešās valsts valstspiederīgais, kurš dalībvalstī uzturējies nelikumīgi un kuram tika piemēroti Direktīvā 2008/115 noteiktie kopējie standarti un procedūras, lai izbeigtu viņa nelikumīgo pirmo uzturēšanos dalībvalsts teritorijā, bija no jauna ieceļojis šīs valsts teritorijā, pārkāpjot ieceļošanas aizliegumu.
- 65 Visbeidzot ir jāprecizē, ka Direktīva 2008/115 neizslēdz dalībvalstu iespēju brīvības atņemšanas sodu paredzēt par citiem noziedzīgiem nodarījumiem, nevis tiem, kas ir saistīti tikai ar nelikumīgu ieceļošanu, tostarp situācijās, kad minētā procedūra vēl nav pabeigta.
- 66 Runājot par pamatlietu, netiek apstrīdēts, ka Francijas iestādes pret *S. Affum* vēl nav uzsākušas nekādu Direktīvā 2008/115 paredzēto atgriešanas procedūru.
- 67 Tomēr Francijas valdība apgalvo, ka dalībvalstīm, pirmkārt, ir iespēja atbilstoši Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punkta a) apakšpunktam un 6. panta 3. punktam izslēgt no šīs direktīvas piemērošanas jomas trešo valstu valstspiederīgos, kuri tās teritorijā ir ieceļojuši nelikumīgi, un, otrkārt, ir pienākums atbilstoši Šengenas Robežu kodeksa 4. panta 3. punktam paredzēt sodus par šādu nelikumīgu ieceļošanu.

Par Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu

- 68 Pirmkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu dalībvalstis var pieņemt lēmumu nepiemērot šo direktīvu trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem attiecas lēmums par ieceļošanas atteikumu saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksa 13. pantu vai kurus kompetentās iestādes ir aizturējušas vai notvērušas saistībā ar nelikumīgu dalībvalsts ārējās robežas šķērsošanu pa zemi, jūru vai gaisu un kuri vēlāk nav ieguvuši atļauju vai tiesības uzturēties attiecīgajā dalībvalstī.
- 69 No šīs tiesību normas izriet, ka abas tajā minētās situācijas attiecas tikai uz dalībvalsts ārējās robežas šķērsošanu, kas definēta Šengenas Robežu kodeksa 2. panta 2. punktā, un tātad neattiecas uz dalībvalstu, kas ietilpst Šengenas zonā, kopējās robežas šķērsošanu. Tādējādi minētā tiesību norma neļauj dalībvalstīm no minētās direktīvas piemērošanas jomas izslēgt to trešo valstu valstspiederīgos, kas nelikumīgi uzturas dalībvalstī, tādēļ, ka viņi ir nelikumīgi ieceļojuši pa iekšējo robežu.
- 70 Turklāt attiecībā uz pirmo no Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētajā situācijām netiek apstrīdēts, ka lēmums par ieceļošanas atteikumu atbilstoši Šengenas Robežu kodeksa 13. pantam tiek pieņemts tikai attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri vēlas šķērsot ārējo robežu, lai iekļūtu šajā zonā.
- 71 Attiecībā uz otro no šīm situācijām no Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta, ciktāl tajā ir precizēts, ka šie valstspiederīgie “vēlāk nav ieguvuši atļauju vai tiesības palikt attiecīgajā dalībvalstī”, proti, tajā valstī, kuras ārējo robežu viņi ir šķērsojuši, un to kompetento iestāžu atļauju, kuras tos ir aizturējušas vai notvērušas, izriet, ka tas attiecas – kā secinājumu 68. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts – arī uz gadījumu, kad minētie valstspiederīgie ir ieceļojuši attiecīgās dalībvalsts teritorijā, nevis tās dalībvalsts teritorijā, kuras teritoriju (un Šengenas zonu) tie ir centušies atstāt. Šis pēdējais minētais gadījums turklāt atbilst šīs direktīvas mērķim, kas ir apstiprināts tās preambulas

10. apsvērumā, – dot priekšroku trešo valstu valstspiederīgo brīvprātīgai izceļošanai. Otrā no Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētajām situācijām tālād atspoguļo to, kas ir minēta Šengenas Robežu kodeksa 12. panta 1. punkta pēdējā teikumā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Regulu Nr. 610/2013.
- 72 Visbeidzot, runājot joprojām par šo otro situāciju, Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo aizturēšanai vai notveršanai ir jānotiek “saistībā ar nelikumīgu dalībvalsts ārējās [...] robežas šķērsošanu”, kas nozīmē, ka ar šo robežas šķērsošanu – kā būtībā apgalvo *S. Affum*, Grieķijas valdība un Komisija, kā arī secinājumu 41. punktā ir norādījis ģenerālvokāts – ir tieša laika un telpas saikne. Tādējādi tas attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kurus kompetentās iestādes ir aizturējušas vai notvērušas tieši tajā brīdī, kad viņi nelikumīgi šķērsoja ārējo robežu, vai pēc šīs šķērsošanas šīs robežas tuvumā.
- 73 Otrkārt, ir jānorāda, ka Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais izņēmums atšķirībā no tās 2. panta 2. punkta b) apakšpunktā paredzētā ir saistīts ar noteiktiem pienākumiem, kas ir norādīti šīs direktīvas 4. panta 4. punktā.
- 74 Tas, ka Direktīvas 2008/115 4. panta 4. punktā tālād detalizēti ir reglamentēta iespējas, kas dalībvalstīm paredzēta tās 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā, izmantošana, ir izskaidrojams – kā to tiesas sēdē skaidrojusi Komisija – ar šīs pēdējās minētās tiesību normas mērķi, kas izriet no šīs direktīvas rašanās vēstures, – ļaut dalībvalstīm turpināt piemērot savām ārējām robežām vienkāršotas valsts atgriešanas procedūras, neizejot visus minētajā direktīvā paredzēto procedūru posmus, lai varētu pēc iespējas ātrāk izraidīt trešo valstu valstspiederīgos, kas notverti šo robežu šķērsošanas brīdī. Šajā kontekstā ar minēto 4. panta 4. punktu ir paredzēts nodrošināt, lai vienkāršotajās valsts procedūrās tiktu ievērotas minimālās garantijas, kas paredzētas Direktīvā 2008/115, tostarp šīs direktīvas 16. un 17. pantā noteiktie turēšanas apsardzībā nosacījumi.
- 75 Runājot par pamatlietu, netiek apstrīdēts, ka *S. Affum* tika apcietināta, pamatojoties nevis uz *Ceseda* L. 621-2. panta 1.° punktu, kas grozīts ar 2012. gada 31. decembra likumu, kurā ir paredzēts brīvības atņemšanas sods par trešo valstu valstspiederīgo nelikumīgu ieceļošanu Francijas teritorijā pa ārējo robežu, bet gan uz *Ceseda* L. 621-2. panta 2.° punktu, kas grozīts ar 2012. gada 31. decembra likumu, tādēļ, ka šī persona ir nelikumīgi ieceļojusi šajā teritorijā caur Francijas–Beļģijas robežu.
- 76 Šādos apstākļos nav jānosaka, vai tāda tiesību norma kā *Ceseda* L. 621-2. panta 1.° punkts, kas grozīts ar 2012. gada 31. decembra likumu, atbilst Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta un 4. panta 4. punkta prasībām.
- 77 Runājot par *Ceseda* L. 621-2. panta 2.° punktu, kas grozīts ar 2012. gada 31. decembra likumu, kurā šāds sods ir paredzēts par trešās valsts valstspiederīgā nelikumīgu ieceļošanu Francijas teritorijā pa iekšējo robežu, ir jāatgādina, ka Direktīvas 2008/115 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā dalībvalstīm nav ļauts – kā ir norādīts šā sprieduma 69. punktā – atbrīvot trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, no šīs direktīvas piemērošanas tādēļ, ka viņi ir nelikumīgi ieceļojuši pa iekšējo robežu.
- 78 Runājot par apstākli, ka *S. Affum* tika notverta un aizturēta nevis brīdī, kad viņa ieceļoja Francijas teritorijā pa iekšējo robežu, bet brīdī, kad viņa centās atstāt šo teritoriju un Šengenas zonu pa Lamanša tuneli, no šā sprieduma 71. punkta izriet, ka šis apstāklis katrā ziņā nevar atbrīvot šo trešās valsts valstspiederīgo, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, no Direktīvas 2008/115 piemērošanas atbilstoši tās 2. panta 2. punkta a) apakšpunktam.

Par Direktīvas 2008/115 6. panta 3. punktu

- 79 Ir jāatgādina, ka atbilstoši Direktīvas 2008/115 6. panta 1. punktam, neskarot šā panta 2.–5. punktā minētos izņēmumus, dalībvalstis pieņem atgriešanas lēmumu par ikvienu trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā.
- 80 Saskaņā ar Direktīvas 2008/115 6. panta 3. punktu dalībvalstis var atturēties pieņemt atgriešanas lēmumu par trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas tās teritorijā, ja attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo uzņem atpakaļ cita dalībvalsts, ievērojot divpusējus nolīgumus vai vienošanās, kas ir spēkā dienā, kad stājas spēkā šī direktīva. Šajā gadījumā dalībvalsts, kura ir uzņēmusi atpakaļ attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo, piemēro šī panta 1. punktu.
- 81 Ir jākonstatē, ka šā sprieduma 37. punktā minētais nolīgums ir pielīdzināms – kā apgalvo Francijas valdība un kā secinājumu 77. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts – “divpusējai vienošanās” Direktīvas 2008/115 6. panta 3. punkta izpratnē, ciktāl, lai gan to ir noslēgušas četras dalībvalstis, tajā Beniluksa teritorija tiek uzskatīta par vienotu teritoriju.
- 82 Tomēr pretēji tam, ko apgalvo Francijas valdība, Direktīvas 2008/115 6. panta 3. punkts nav interpretējams tādējādi, ka tajā ir noteikts izņēmums no šīs direktīvas piemērošanas jomas papildus tiem, kas paredzēti tās 2. panta 2. punktā un kas dalībvalstīm ļautu atbrīvot no kopējiem atgriešanas standartiem un procedūrām trešo valstu valstspiederīgos, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, ja, piemērojot nolīgumu vai vienošanos, kas bija spēkā dienā, kad stājas spēkā minētā direktīva, tos uzņem atpakaļ cita dalībvalsts, nevis tā, kurā viņi tiek aizturēti.
- 83 Proti, kā būtībā apgalvo visi lietas dalībnieki, kas ir iesnieguši apsvērumus šajā tiesvedībā, un kā secinājumu 75. un 76. punktā norādījis ģenerāladvokāts, šāda interpretācija būtu pretrunā minētā 6. panta tekstam, kā arī Direktīvas 2008/115 sistēmai un mērķim.
- 84 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka no Direktīvas 2008/115 6. panta 1. un 3. punkta teksta izriet, ka šā 6. panta 3. punktā paredzētais izņēmums attiecas tikai uz dalībvalsts, kuras teritorijā ir attiecīgais valstspiederīgais, pienākumu pieņemt šīs personas atgriešanas lēmumu un tādējādi uzņemties viņa izraidīšanu, un tāad šis pienākums – kā precizēts minētā 6. panta 3. punkta otrajā teikumā – ir dalībvalstij, kas ir uzņēmusi šo valstspiederīgo atpakaļ.
- 85 Šo konstatējumu apstiprina Direktīvas 2008/115 sistēma, jo minētais izņēmums kā reiz nav viena no tām atkāpēm no šīs direktīvas piemērošanas jomas, kuras ir skaidri paredzētās tās 2. panta 2. punktā.
- 86 Tādējādi ir jākonstatē, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/115 noteikumiem un sistēmu tāda trešās valsts valstspiederīgā situāciju, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi un kuru, piemērojot nolīgumu vai vienošanos tās 6. panta 3. punkta izpratnē, uzņem atpakaļ cita dalībvalsts, nevis tā, kurā viņš ir ticis aizturēts, joprojām reglamentē šī direktīva, un dalībvalsts, kas nolemj nodot viņu citai dalībvalstij, piemērojot šo tiesību normu, rīkojas atbilstoši kopējiem standartiem un procedūrām, kas noteiktas minētajā direktīvā.
- 87 Tā kā šis atgriešanas lēmums ir viens no Direktīvā 2008/115 paredzētajiem pasākumiem, lai izbeigtu trešās valsts valstspiederīgā nelikumīgu uzturēšanos, un viens no viņa izraidīšanas no Savienības teritorijas sagatavošanas posmiem, attiecīgajai dalībvalstij, ņemot vērā šīs direktīvas mērķus, ir rūpīgi un laicīgi jāpieņem minētais lēmums, lai šis valstspiederīgais pēc iespējas ātrāk tiktu nodots par atgriešanas procedūru atbildīgajai dalībvalstij (šajā ziņā skat. spriedumus, 2011. gada 6. decembris, *Achughbabian*, C-329/11, EU:C:2011:807, 31. un 45. punkts, kā arī 2016. gada 15. februāris, *N.*, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 76. punkts).

88 Acīmredzami tas, ka minētajam valstspiederīgajam pirms viņa nodošanas šai pēdējai minētajai dalībvalstij tiek uzlikts un izpildīts brīvības atņemšanas sods, aizkavē šīs procedūras uzsākšanu un attiecīgi šā valstspiederīgā faktiski izraidīšanu, tādējādi apdraudot minētās direktīvas lietderīgo iedarbību.

Par Šengenas Robežu kodeksa 4. panta 3. punktu

89 Atbilstoši Šengenas Robežu kodeksa 4. panta 3. punktam dalībvalstis saskaņā ar saviem tiesību aktiem ievieš sodus par ārējo robežu neatļautu šķērsošanu ārpus paredzētām robežšķērsošanas vietām vai pēc to darbalaika beigām. Šie sodi ir efektīvi, samērīgi un preventīvi.

90 Šajā ziņā ir jānorāda, pirmkārt, ka šī tiesību norma neparedz dalībvalstīm pienākumu paredzēt brīvības atņemšanas sodu par tajā paredzētajām situācijām, bet ļauj tām izvēlēties sodus, kurus tā vēlas noteikt, ar nosacījumu, ka šie sodi ir efektīvi, samērīgi un preventīvi. Tādējādi pat tādās situācijās, kurās Šengenas Robežu kodeksa 4. panta 3. punktā ir paredzēts sodīšanas pienākums, dalībvalstis var to izpildīt, vienlaicīgi ievērojot pienākumus, kas izriet no Direktīvas 2008/115. Tas, ka šajā 4. panta 3. punktā nav paredzēts atkāpties no šajā direktīvā noteiktajiem kopējiem standartiem un procedūrām, turklāt ir skaidri apstiprināts Šengenas Robežu kodeksa 12. panta 1. punktā, kas grozīts ar Regulu Nr. 610/2013.

91 Otrkārt, ir jākonstatē, ka Šengenas Robežu kodeksa 4. panta 3. punktā dalībvalstu pienākums ievieš sodus atteicas tikai uz “ārējo robežu neatļautu šķērsošanu ārpus paredzētām robežšķērsošanas vietām vai pēc to darbalaika beigām” un ka uz *S. Affum* situāciju tas neattiecas. Turklāt nevienā no Šengenas Robežu kodeksa tiesību normām nav paredzēts sods par minētajā 4. panta 3. punktā neparedzētajiem gadījumiem, proti, par neatļautu ārējo robežu šķērsošanu robežšķērsošanas vietās noteiktajā darbalaikā, kā arī par neatļautu iekšējo robežu šķērsošanu.

92 Šādos apstākļos Francijas valdība nevar atsaukties uz Šengenas Robežu kodeksā dalībvalstīm uzliktajiem pienākumiem, lai attaisnotu Direktīvas 2008/115 neievērošanu.

93 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka uz otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 2008/115 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kas tādām trešās valsts valstspiederīgajam, attiecībā uz kuru šajā direktīvā noteiktā atgriešanas procedūra vēl nav tikusi pabeigta, ļauj piemērot brīvības atņemšanas sodu tikai par nelikumīgu iecelšanu pa iekšējo robežu, kas izraisa nelikumīgu uzturēšanos. Šī interpretācija ir spēkā arī tad, ja attiecīgo valstspiederīgo var uzņemt atpakaļ cita dalībvalsts, piemērojot nolīgumu vai vienošanos minētās direktīvas 6. panta 3. punkta izpratnē.

Par tiesāšanās izdevumiem

94 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīvas 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, 2. panta 1. punkts un 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka trešās valsts valstspiederīgais dalībvalstī uzturas nelikumīgi un tādēļ viņam ir piemērojama šī direktīva, ja viņš, neizpildot iebraukšanas, uzturēšanās vai

pastāvīgas uzturēšanās prasības, šis dalībvalsts teritorijā ir tranzītā kā pasažieris autobusā, kurš brauc no citas Šengenas zonā ietilpstošas dalībvalsts uz trešo dalībvalsti, kas neietilpst minētajā zonā;

- 2) Direktīva 2008/115 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kas tādām trešās valsts valstspiederīgajam, attiecībā uz kuru šajā direktīvā noteiktā atgriešanas procedūra vēl nav tikusi pabeigta, ļauj piemērot brīvības atņemšanas sodu tikai par nelikumīgu iecelšanu pa iekšējo robežu, kas izraisa nelikumīgu uzturēšanos.

Šī interpretācija ir spēkā arī tad, ja attiecīgo valstspiederīgo var uzņemt atpakaļ cita dalībvalsts, piemērojot nolīgumu vai vienošanos minētās direktīvas 6. panta 3. punkta izpratnē.

[Paraksti]